СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XL. Ч. 180. Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 4 серпня 1932. VOL. XL. No. 180. Jersey City, N. J., Thursday, August 4, 1932. THREE CENTS.

АМЕРИКА ГОДИТЬСЯ НА ЕКОНОМІЧНУ КОНФЕРЕНЦІЮ ЛІГИ

УРЯД ПРИЙМАЄ ФОРМАЛЬНО ЗАПРОШЕННЯ.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд формально приняв запрошення до участи в міжнародній конференції для справ грошевих і економічних, хоча конференцію скликує Ліґа Націй, до якої Америка не належить.

Одначе Ліґа Націй згори згодилася не говорити на цій конференції про довги, репарації та тарифу, як цього домагався американський уряд.

„БОНУСОВА АРМІЯ" МАЄ НОВІ КЛОПОТИ.

ДЖАНСТАВН (Па.). — Вотерс, лідер „бонусової армії", повідомив ветеранів, що йому не вдалося роздобути дозволу на розложення табору в Меріленді, коло Вашинґтону. Він радить ветеранам сидіти тут, поки він не вистарається дозволу на заложення ріжних стейтових таборів.

Число людей зросло до 9,000 осіб. В таборі захорів один ветеран, а лікарі кажуть, що він хорий на тиф. Це викликало побоювання пошести в таборі й околиці. Федеральна поліція відвідала табор та знайшла тут одно шатро, крадене з федерального табору. Арештовано одного ветерана, але опісля випущено його на волю.

ПЕНСИЛВЕНІЯ ПРОСИТЬ ДОПОМОГИ.

ВАШИНҐТОН. — Ґубернатор Пенсилвенії Пінщо вніс до Реконструкційної Фінансової Корпорації просьбу о вділення стейтови допомоги на кризу в сумі 10 міліонів долярів.

Комісія казала йому постаратися, щоби просьбу внесла стейтова леґіслятура.

БАНКИ ЗБИРАЮТЬСЯ ПОМАГАТИ ВЛАСНИКАМ ДОМІВ.

ВАШИНҐТОН. — Центральні банки збираються вибробити плян допомоги позичками власникам домів, загроженим у своїм посіданню через кризу. Заслугуючі на позичку особи мали би вдаватися до комітету Йонґа.

З ПЕРЕДВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ.

ШИКАҐО. — Сенатор Бора заявляє публично, що він не буде підчас президентських виборів попирати ні одного кандидата великої партії. Зате він заявився за кандидатів републиканської партії в своїм стейті Айдаго.

Гувер уже уложив промову, якою він має приняти іменування себе кандидатом републиканської партії на уряд президента Злучених Держав.

АМЕРИКА ДАЛІ ВЕДЕ ПЕРЕД НА ОЛІМПІЙСЬКИХ ІҐРИЩАХ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Великою подією дня у вівторок, 2 серпня, була побіда Англійця Тома Гемпсона, 16-літнього хлопця, в перегонах на 800 метрів. Хлопчина перебіг цю віддаль за 1 минуту 49 і 8 десятих секунд. Цим він добув світовий чемпіонат та зломив попередний рекорд.

На першому місці щодо числа пунктів стоїть тепер все ще Америка. Вона має 138 і пів пунктів. За нею йде Німеччина з 47 і пів та Франція з 46 пунктами.

ПРОПАҐАНДА ПРОТИ СВОБОДИ ФИЛИПИНЦІВ.

МАНІЛЯ. — Хуан Сумульонґ веде широку аґітацію проти звільнення Филипинських островів від політичної залежности від Злучених Держав. Каже він, що самостійні Филипинці не потрафлять удержати спокою й порядку в своїм краю.

НЕВДАЛА ДЕМОНСТРАЦІЯ КОМУНІСТІВ У КАНАДІ.

ОТАВА. — Комуністи вислали до премієра канадійського уряду делеґацію з домаганням, щоб Канада престала забороняти вивозити товари до Росії. Премієр відослав делеґацію з нічим. На Маркет Сквері зібралася комуністична демонстрація, котру поліція пробувала розвязати. Як демонстранти не послухали поліції, поліція стала їх розганяти силою, побиваючи палками комуністів. Арештовано 14 демонстрантів, а решта, коло 500 числом, розійшлася.

ПОЖАР МОНАСТИРЯ.

ВИЛАНОВА (Па.). — Пожар знищив у вівторок монастир Колеґії Виланова. Вогонь спалив збірку образів вартости якого пів міліона долярів. Разом шкода виносить до 750,000 долярів. Підчас пожару були ушкоджені 50 людей.

СТРІЛЯНИНА НА ТЛІ СТРАЙКУ.

ГОДСОН ФОЛЗ (Ню Йорк). — Кілька стрілів віддано в ночі до Вилема Донкена, нічного сторожа паперової Фенімор, де від кількох тижнів ведеться страйк робітників. Нікого не ранено.

ХМАРА МОТИЛІВ.

САН ФРАНСІСКО. — У долині Сакраменто звилася хмара мотилів, 30 миль довга. Летять вони від будинків до будинків. Треба ждати годинами, заки мотилі перелетять. Обсідають вони автомобілі такою масою, що автомобілі мусять задержуватися.

ДІТИ СТРАЙКУЮТЬ.

У деяких містах Саксонії почали страйкувати учні народних і середних шкіл на знак протесту проти редукції суспільних підмог. У страйках беруть участь діти безробітних. Загалом страйкує біля 10,000 дітей. У самому Дрездені страйкує 1,000 учнів. Як відомо, шкільні літні ферії починаються в німецьких школах значно пізніше.

МІСТО ЧЕРВОНОЇ ЯЗВИ.

Коли минеться царство червоних комісарів у теперішній совєтщині, то щойно тоді зачнуть появлятися спомини, подібні до тих, що ось тепер написав і видав в накладні Е. П. Доттона Юрій Попов про свої переживання під большевиками в місті Ризі, в 1919 р. Тоді — як описує Попов у книжці „Місто червоної язви" — якась збиранина, убрана на азійський спосіб, набігла на місто Ригу, в Латвії, розпанішилась там і почала поширювати свою „культуру", щоби показати наглядно, як має виглядати вимріяне большевицьке царство. За короткий час большевицький революційний трибунал засудив на розстріл в місті Ризі 1,549 людей, а в краю 2,083, разом 3,632. Такі урядові цифри. А крім того стріляли без суду. Таких начислює Попов 1,400. З голоду згинуло 8,500, а до вязниць вкинено біля 30,000 людей. Попов каже, що найбільш дикими показалися жінки. Були це давніші вуличниці, які тоді дірвались до влади разом з кримінальними типами і вбивали залюбки „буржуазну худобу", як називали тоді прихильників давнього ладу. Попов описує у своїй книжці такі сцени, яких ліпше не читати здоровому чоловікови.

ДОСЯГНЕННЯ ЛІКАРЯ.

Лікарська наука поступає скоро вперед. Найкраще і найскорше розвивається хірургія, тобто переводження ріжнородних операцій на живому організмі.

Недавно лікар д-р В. А. Гровс із Фергус, Онт., перевів дуже ризиковну операцію одній пацієнтці. Він досадив, що вона тяжко хорує наслідком того, що в мозку зібралася скіплена кров. Одна половина тіла була вже наслідком того спаралізована й хорій грозила нехибна смерть. Не було іншої ради, лише перевести операцію. Де саме була та скіплена кров, провертів діру в черепі жінки й витягнув з мозку ту кров. Пацієнтка приходить до здоровля.

ЗГОРІЛА ОПЕРА.

У Гановері (Німеччина) повстала пожежа в ґардеробі місцевої опери та поширилася на всю південну частину будинку. До вечора всі вогневі сторожі не змогли вгасити вогню. Кілька людей з вогневої сторожі затруїлися газами. Втрати величезні.

САМОГУБСТВО ДІВЧИНИ.

В Підсосневі, пов. Бібрка, отруїлася 19-літня дівчина Анастасія Гураль. Покійна була дуже свідома дівчина, належала до читальні „Просвіти", працювала в аматорському гуртку. Причина самогубства — спротив родичів її нареченого, щоби з нею женився.

СПЕКУЛЯНТИ НА АСЕКУРАЦІЮ.

В Яворові згоріли будинки Войтіха Ордона. Поліційні доходження викрили, що пожежу спричинив Францішок Сербяк, шурин пошкодованого. Він признався до підпалу, заявляючи, що зробив це з намови Ордона, який хотів тим способом добути відшкодування в сумі 4,500 зол. Обі хитруни опинилися в Івановій хаті.

БЮТЬ ПРИ ВІЙСЬКУ.

Військовий суд у Кракові розбирав справу биття вояків при 5 п. кінних стрільців у Дембиці. Розправа скінчилася засудом ротмістра Ломніцького на два місяці твердині, пор. Муселяка на місяць, вахмістра Возняка на пів року твердині і деґрадацію, вахм. Щепана на 4 місяці твердині і деґрадацію, а крім того 8 інших підстаршин на подібні кари. Присуд викликав у військових колах велике враження.

ЧОТИРООКА РИБА.

Є це мала на кілька центиметрів довга рибка, Anableps tetrophthalmus, що жиє у водах Середущої і Південної Америки. Перебуває вона стало в горішніх верствах води й плаває звичайно в цей спосіб, що верхня частина очей знаходиться над поверхнею води, а решта ока є погружена під плесом. Очі цієї риби є поділені поземою перегородкою на лені поземою перегородкою на частина ока є приспособлена до воздушного середовища. При помочі так збудованого зорового органу має вона змогу бачити все й під і над водою, а це дозволяє їй добувати поживу у воді й повітрі та одночасно забезпечує її перед крилатими рибами, або іншими водними хижаками.

ВБИВ ДИРЕКТОРА.

У Слонімі службовець місцевого шкільного інспекторату, Ст. Курилович, застрілив директора каси ощадности, Ант. Козіцького. Опісля Курилович відібрав собі життя вистрілом у рот. Причина: особисті непорозуміння.

ЧИ МОЖЛИВО РОЗМОВЛЯТИ З ДУХАМИ ПОМЕРШИХ?

Папа установив минулого року спеціяльну комісію, що має завданням студії над спіритизмом в цілому світі. Недавно появився перший звіт тієї комісії. На основі статистичних даних звіт вясовує розвиток спіритизму в поодиноких державах. Найбільше поширений спіритизм у Злучених Державах Америки. Прихильники спіритизму в Америці переважно зорґанізовані і спіритистична література має великий попит. Друга держава, де цікавляться дуже спіритизмом, це Анґлія. Дальше ідуть Франція, Німеччина, Польща, Австрія, а вкінці східні держави. Найменше розвинений спіритизм в Еспанії та Італії, але й там він уже вкорінився. Звіт папської комісії дає теж відповідь на питання з ділянки спіритизму, а саме: чи люди на землі можуть розмовляти з душами померших і чи може істнувати якесь порозуміння між нашим світом і світом позагробовим. На обі ці питання звіт дає неґативну відповідь.

ПРОЦЕС ЗА УНЕВАЖНЕННЯ ЗАВІЩАННЯ.

У Львові помер лікар д-р Андрушевський при операції сліпої кишки наслідком затроєння крови. Завіщання вже не міг списати, лише при трох свідках сказав, що ввесь маєток записує артистці малярці та різьбарці Смольківній. Вилідичив д-р Андрушевський свою матір і всю найближчу родину. Те завіщання один із свідків для поспіху списував на полотні. Тепер родина д-ра Андрушевського домагається уневажнення завіщання. Мотивують це тим, що спадкоємниця Смольківна мала вплив на д-ра Андрушевського, бо виконувала при хорім обовязки доглядачки та що вмираючий не був у повні умових сил, на що вплинуло затроєння. Майно д-ра Андрушевського чимале: гарне уладження та заінтабульована претенсія 13 тисяч долярів.

ЗЛОЧИН ПЯНИХ НОВОБРАНЦІВ.

Рекрути Роман Петришин, Василь Опришко і Михайло Музика з Верині, пов. Жидачів, вернувшись додому з військової бранки, напали по пяному на двох господарів, Михайла Стефанишина та Михайла Стецьова, і так їх побили залізною штабою, що Стефанишин згинув на місці, а Стеців бореться зі смертю. Вбивників арештували.

ДИВНА КРАДІЖ І ВАНДАЛІЗМ.

В ночі з 12-го на 13-го червня вкрали якісь „темні лицарі" з читальні у Сільці Белзькім, пов. Сокаль, книжки з бібліотеки, мандоліну й мяч та 4 лямпи, заподіявши в цей спосіб біля 180 зол. шкоди. В ночі з 22-го на 23-го червня поломали замки та здемолювали внутрішне уладження читальні, а образи читальні викинула в гноївку. В ночі з 24-го на 25-го червня зрізали памятковий хрест на цвинтарі. Хто ці „лицарі"... не трудно вгадати.

ПОДИХ, ЩО ГАСИТЬ ВЕЛИКІ ПОЖЕЖІ.

Нераз маємо змогу читати в часописах про жахливі пожежі нафтових шибів. Пожежі ці спричиняють великі втрати й нищать усей капітал, вложений в копальню нафти.

Від недавна цього роду пожежі перестали бути такими грізними, бо винайшли оригінальний спосіб їх гашення за помічю нітроґліцерини.

Гашення горіючого шибу відбувається в цей спосіб: Чоловік, одягнений в охоронний панцир з азбесту, наближається разом з вітром до шибу. Там дивиться він, де найкраще буде положити нітроґліцериновий набій і який великий. Відтак вертається, бере з собою руру з великою скількістю незвичайно сильної вибухової речовини, нітроґліцерини, і знову повертає в сторону пожежі. У відповідному місці кладе цей набій, получений дротами з електричною батерією, і втікає якнайскорше від того місця, бо нітроґліцерина є дуже вражлива на зміну температури й тому моглаб легко, самочинно вибухнути. Натискає контакт і страшний звук потрясає повітрям. Високо стріляє над шибом стовп вогню, а потому гасне. Це сила вибуху, як подих ґіґанта, погасила пожежу.

НЕМА СПОКОЮ В НІМЕЧЧИНІ

ҐІТЛЕРІВЦІ ДАЛІ БЮТЬСЯ З КОМУНІСТАМИ ТА З СОЦІЯЛІСТАМИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Криваві ексцеси, що відновилися в ріжних місцях Німеччини на передодні виборів до парляменту, тревають далі, не зважаючи на погрози уряду фон Папена здавлювати їх найсуворішими способами та тяжко карати винуватих у заворушеннях. Що дня відбуваються криваві сутички між членами боєвих орґанізацій ґітлерівців-націоналістів з одної сторони, комуністів з другої й соціял-демократів з третьої. Не проходить і один день, щоб не було кількох тяжко поранених, або й убитих.

Була поширилася чутка, що міністер оборони, ґенерал фон Шляйхер, який тепер відограє в Німеччині ролю нового Бісмарка, веде переговори з представниками Ґітлера про вступлення ґітлерівців до уряду фон Папена. Та тепер уряд і головна кватира ґітлерівців рішучо заперечують це. Ґенерал фон Шляйхер виїхав на інспекцію армії, фон Папен виїхав на відпочинок. Уряд фон Папена заявляє, що він буде правити далі, бо в парляменті не знайдеться такої більшости, яка моглаб його повалити. Парлямент останніми виборами в Німеччині цілком спаралізований, а тому треба рахуватися з фактом, що в Німеччині на довший час наступила диктатура воєнщини.

МОСКВА РАДІЄ.

МОСКВА (СССР). — Московська преса багато розписалася про вибори в Німеччині. Всі ґазети висловлюють задоволення з наслідків виборів до райхстаґу, бо вважають, що диктатура фон Папена кине соціялістичні маси робітництва в лави комуністів. Безоглядна реакція воєнної кліки може привести до революції в Німеччині, в якій провід візьме комуністична партія, як думають у Москві.

Московська преса радить німецькій комуністичній партії тепер звернути всю свою боротьбу проти фашизму та капіталізму в Німеччині.

НІМЕЦЬКИЙ ПОСОЛ ПІРВАВ ПОЛЬСЬКИЙ ПРАПОР.

ВАРШАВА (Польща). — З нагоди річниці захоплення Польщею данціґського коридора й виходу Польщі до берега Балтійського моря, всі доми у Варшаві були прикрашені польськими прапорами. Власники дому, в якому міститься німецьке посольство, також прикрасили свій дім польським прапором, вивісивши його поруч з посольським німецьким.

Дипльоматичний представник Німеччини в Польщі, барон Рінтелен, запротестував проти виставлення польського прапора на домі, де знаходиться німецьке посольство. Та власник дому не звернув уваги на протест. Тоді барон Рінтелен власноручно зняв прапор і розірвав його на шматки.

Та власник дому знову виставив на домі польський прапор, який цілий день охороняла польська поліція. Мабуть польський уряд звернеться до німецького уряду з вимогою відкликати з Варшави посла, котрий зневажив польський прапор.

НОВЕ ПОВСТАННЯ В МАНДЖУРІЇ.

МУКДЕН (Манджурія). — В районі японської південно-манджурської залізниці зявилися численні банди китайських повстанців-розбійників. Вони напали на кілька стацій цієї залізниці й розграбували та зруйнували їх, а також перетяли телеґрафи й телефони. Японські війська, що охороняють цю залізницю, місцями мали завзяті сутички з бандитами.

З обох сторін є багато вбитих та поранених. Кажуть, що японських жовнірів у перший день нового повстання вбито 50. Рух на цій залізниці тепер спаралізований. Японія посилає свіжі війська до Манджурії, щоб скріпити там свої сили. Відомости про вбивство ґенерала-повстанця Ма не підтверджуються. Знайшли лише його уніформ, покинений окульбаченого коня, та деякі річи й цінности, що належали йому. Думають, що й на цей раз чутки про вбивство ґенерала Ма не правдиві.

ПЕРЕХОДЯТЬ ДО КОМУНІСТІВ.

ШАНҐАЙ (Китай). — Армія Кай Шека потерпіла велику поразку на комуністичному фронті. В долині ріки Янґце дві дивізії армії націоналістичного уряду перейшли до комуністичної армії й, обєднавшися з нею, почали наступ на захід. Ціль цього наступу ще не відома.

Для Кай Шека це велика поразка, бо він сам тепер перекинув з протикомуністичного фронту кілька кращих своїх дивізій проти Японців на кордон Манджурії. Це спинить акцію Кай Шека, яку він хотів розпочати проти Японців в провінції Джеґол, щоб недопустити до захоплення її Японією.

УМЕР ЗАЙПЕЛЬ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — На 58 році життя вмер прелат Іґнатій Зайпель, що був кілька разів канцлером Австрії в її найтяжчі часи життя по Великій Війні. Його називають „спасителем Австрії", бо він у часи найтяжчої економічно-фінансової кризи здобув міжнародню позичку під контролею Ліґи Націй.

Останніми часами д-р Зайпель тяжко хворів, хоч у політиці все був активним.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МОЛОДІЖ І ПОЛІТИКА

Один англійський професор заговорив недавно про американську молодіж та порівнував її непохлібно з европейською. Найтяжчим закидом професора проти американської молодежи була її неполітичність, себто її пасивність до публичних і політичних справ. Каже професор, що він воліє европейську й полуднево-американську (еспанську по походженню) молодіж, бо вона горячо береться до політичних справ, та хоч не все розумно, то все зі серцем старається розвязувати тяжкі питання дня.

Дехто з американської молодежи вже пробував відповідати англійському професорови. Відповідали всяко. Найбільше розуму показали відай ті, котрі сказали, що причина політичної пасивности американської молодежи зовсім проста, хоч випадкова. Американська молодіж не бере участи в політиці як молодіж просто тому, бо найбільше політичної діяльности Америка проявляє літом та осінью, коли студенти розїжджаються на вакації та не можуть виступати як ґрупа.

Кілька ґазет подали ще інші пояснення цеї признаки американської молодежи. Редактори ґазет видно мали нагоду доглянути ці інші факти. Ці ґазети кажуть, що участь молодежи в політиці є звичайно виразом невдоволення молодежи зі старого покоління, себто батьків. Але це невдоволення молодіж проявляє не лишень участю в політиці та критикуванням партій і політики старих лідерів. Це невдоволення можна висказати теж іншими способами. Приміром, в Америці кождий може написати до ґазети „гострий" допис, скритикувати в ньому всіх і вся, між іншими й самого редактора, та зажадати гостро видрукувати все без зміни. Коли редактор не хоче помістити, такий молодий бунтівник проти батьків може піти до другої ґазети, а коли й це не поведеться, то він може навіть почати видавати свою ґазету, в якій може містити свої „революційні" критики без ніяких обмежень. Ґазет, які висказують наболілі жалі збунтованих дітей, є в Америці багато. Не жиють вони звичайно довго, але й коротке життя вистарчає на вилляття назбираної жовчі.

Який спосіб кращий для виладування невдоволених чувств? Здається, що американський такий самий добрий, як европейський. Хоч оба вони неприємні для старого покоління, але вони „здорові" для молодих. Якби затамувати відплив жовчі, то вона назбираласяб у надзвичайно великій скількости та затроювалаб душу людини в силі віку. Це є небезпека звичайної в нас поради клерикальних кругів до молодежи: здержуватися від політики, а тільки вчитися.

Марія Омельченко.

УЛЯНА КРАВЧЕНКО В СВОЇХ ВІРШАХ

(Допис з Праги).

(Докінчення)

Для розквіту нового культурного життя потрібно усунути всі соціяльні кривди, хиби, а це вимагає витревалої праці на всіх ділянках життя. І от до праці на новий шлях стає українська жінка вже як рівноправний член громадянства; жінка в відбудові народного життя мусить засягнути своєю пильною працею. Тепер уже жінка має перед собою широкий світ. "Сей світ — він наш... Сей світ — се наша і любов і наше діло... Жде наших рук, Гей сміло... Хоч серед труду, жертв і мук звершаймо діло І міцю духа, міцю наших рук, Будуймо з лому білого мармору, Наш Дім, наш храм для нас! Жінка може єднати враз „і цвітів лагідність і міць борців"... „Нехай кріпить наш дух на вічний з тьмою бій... Для захисту Добра..." **Пригноблення нашого народу можемо лише усунути витревалою боротьбою. Щоб народови бути хазяїном у своїй хаті, у свойому краю, треба, щоб не давати себе визискувати та самим користуватися зі свого труду, треба усунути тих, хто вліз до нашої хати та користується з нашого труду.** Ми, трудящі ластівки, повинні повести боротьбу проти горобців, що жиють з чужої праці. **„Загніздилися горобці в наших, сестроньки, гніздах. Не поможуть нам плачі, Станьмо гей на бою шлях!** Станьмо враз до боротьби, Свого не дамо майна. Горобці нам не брати, З горобцями все війна... Як не щезнуть гладії, Замуруємо гніздо... Нас не спинить буря — грім... Ми збудуєм новий дім. Зов наш: Боротьба і труд! І загибіль ворогам".

Тяжкі часи пережив наш нарід підчас світової війни, й поетка переживала з ним все горе, всю біду, та дочекалися ми хоч на короткий час, після „днів гордого страждання, „коли дні проходили в пекучій тузі, коли дали ми жертви найліпшими синами на визволення — волі. „Аж ось і соловейко в кріваві райдузі... Волю нам добули Дажбога внуки. Нова влада встала. Радісно шовково задзвеніло сріблом наше рідне слово... Зашуміли в полі ясені й тополі. Поклонились низенько, ярій, ясній Волі... Ми її купили, заплатили кровю..." І хоч на старі літа дочекалася разом з тими, для кого в молодости терпіла й співала бадьорі пісні, що „То воскресла наша слава. То вільні свої то люди досвіта ідуть на труди. Сяє стяг... Чуєся вже в своїй школі сміх дітвори..." Свою власну ниву обробляє український нарід. Скрізь праця йде на свою користь. „Ах, це жнив Велике Свято. Це озимина доспіла, Колосками зашуміла, Колос нив і піль розлогих гнеться Власникам під ноги, І шумить гимн перемоги..." „...Не довго був український нарід власником свого добра й своєї землі", „Але що се? Знов бурунні згуки? Хмарою злітають круки... Що се? Блиск пожеж на фоні? Скиби на ріді червоні..." Вітри холодні розносять платки надії на самостійне політичне існування нашого народу.

Знову навіть не вільно говорити дітям у школі рідною мовою, а поетка терпить навіть конфіскатами свого слова. От недавно сконфіскувала польська влада її прекрасну збірочку поезій „Для Неї все". Ця збірка повна заклику до жертви, до боротьби за Рідну Україну. „Україно: Єдина Ти на світі, яка мені Ти мила і свята. Моя ти Нене, яж твоя дитина, ввесь зміст душі завдячую тобі... Хоч люди злі погорджують тобою, я не боюся кривди ні зневаг; безсилі всі гнобителів погрози". Не залякали поетку ні пацифікації, ні конфіскації; вона бадьоро кличе нас усіх до змагання за правду. „Не хоче правда буйних сліз... не хоче правда, срібних лір... а хоче брязкоту заліз"... Ця вже стара віком наша поетка не прагне до тишини й спокою, бо „Давно приспала тишина усіх"... Прийшли безсоняшні імлисті дні: цвіт неодин — у холоді поблід і не доспів у зрілий плід..." Вона свого серця цвіти весняні віддала Україні, і тепер віддати рада все для Неї. Це вже не галицька Україна, не вузька любов до рідного краю, бо жертви приносились цілим народом: „Ціла Україна ген по Кубань уся в хрестах... в хрестах... При брязкоті заліз кайдани"... Поетка вірить, що прийде той, хто визволить увесь нарід з тих кайдан. Вона вірить у підростаючу молодь, серед якої „Прийде Він ... І вдарить згук дзвінкий об небосклін ...Упадуть мури тюрем і голос сурм відкине віко трун... І прийде Він... І поведе у світлі лун вогнисті лави крізь кров — до перемог на поле слави"... **Але для цього треба не тільки безмірної любови до Батьківщини та жертв: треба, щоб всі як один стали в ряди, „Як гордий вал, як каміння гострих скал"... І тоді вона, та гаряча любов, та правда, що беться в нашім серці, „Орлицею зніметься, злетить як месть... на ворогів**... І прожене хаос роздор, сама візьме до рук прапор, збудує нам наш дім — наш храм... збудує нам наш храм — **Собор".**

В тяжких умовинах жиє й працює наша велика патріотка Уляна Кравченко, та проте вірить у сили народні, вірить у визволення і тоді „Хай почує світ про славу, про нових подій картину: Хай в сімї вільних народів привитають Україну"... **Найбільше надії покладає поетка на українську жінку; вона вірить в її творчі сили, бо жінка-мати має творчу силу „У далечінь свій нарід вести". Жінка „Як Україна чорноземом пшеничний. Як нашого Поділля золоті лани, Плодюча будь! Нехай росте під серцем твоїм ґеній!" Мати як Спартанка виховує отих твердих громадян, які збудують наш Дім"...** І останню збірочку присвятила поетка матері, „Шелести нам, барвіночку"*). І тут на кожному листочку все таж „Мати Україна". Навіть сирітка, що тужить і сумує за рідною ненькою, памятає, що „є друга мати"... й обіцяє на могилі своєї неньки: „Збережу святу науку у кожній хвилині і буде та Україна матірю дитині"...

Так розуміє наша поетка Україну Соборну Незалежну, що ми всі своїми силами собі її добудемо, а тому в її віршах багато радости й надії, любови брата до брата, сестри до сестри — всі ми браття й сестри. Для нас усіх зійде ясне, святе сонце свободи, ось уже воно близько: „Сонце на обрії. Сонце святе! Сестри, стрічаймо його! Сонце вітаймо на рідних ланах, З ним завітає до нас і добро... В мить цю зміняться й люди, Щезне, розтає лід в груди, Згине, пропаде темна ненависть і цвіль... Знов заяснiє в соняшнім блеску затрачена ціль... І ми хвалу заспіваймо новому життю, В ясних убраннях, в свіжих вінках, Сонце вітаймо на рідних, вільних ланах!"...

Поезія Уляни Кравченко не тільки, як бачимо відгомін радощів і смутку людини, але головно заклик **до боротьби за правду, справедливість та за визволення нашого народу з ярма сусідів.**

Нема в її поезії сліз „скиглення", а все завзятість, сміливість, твердість і витревалість в досягненні наміченої мети. Ця любов до людини, до свого народу може викристалізувати в читача творчі сили, бадьорий оптимізм та натхнення жертви для Батьківщини.

Не будемо тут говорити про багатство поетичної форми та образів і символів, якими визначається гнучкий вірш поетки, які підносять її творчість на висоту світових письменниць; залишимо це нашим критикам літератури, бо ціль цеї статті показати читачеви, як у Галичині, в Перемишлі, **стара вже віком наша видатна жінка письменниця й громадянка закликає нас усіх до праці для нашого народу, до боротьби за наше визволення, до відбудови своєї Незалежної Соборної України від Кавказу до Карпат.** Варто, щоб наша молодь виховувалася на її творах, та побажаймо нашій письменниці ще багато сил та здоровля, бо чекаємо від неї багато пісень, якими ми будемо кермуватися в нашій праці для нашої Батьківщини.

*) Досі вийшли такі збірочки Уляни Кравченко: „Prima vera", „На новий шлях", „В житті є щось...", „На визвольному шляху", „Для Неї — все" та „Шелести нам барвіночку". — Коломия, „Загальна книгозбірня".

Кождий сотик, кождий даток
Нашій „Рідній Школі" в дар
Це майбутнього завдаток,
Це на ворога удар.
Рідна Школа — наша зброя,
Рідна Школа — це наш щит,
В Рідній Школі — міць героя,
Що неволю повалить.

—о—

Національним ідеалом українського народу перейметься дитина в Старому Краю тільки в „Рідній Школі". Тому піддержім завзято її змагання в її другому пів-століттї!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Г. Черніхівський, Филаделфія, Па. — Дякуємо за надсилку витинка з англійської преси. Не можемо вмістити, бо стаття кооперайтована.

До тих, що присилають витинки з чужої преси. — Редакція просить усіх тих, що присилають витинки з чужинецької преси, подавати точно назву ґазети в оригінальній транскрипції й день, коли замітка появилася.

Всім дописувачам. — Редакція просить писати всі дописи на одній сторінці паперу. Писати їх атраментом або на машинці до писання. Писати рядок від рядка на більшій віддалі (не менше двох „спейсів" машинки до писання), щоб можна було виправляти дописи. По краях на папері лишати ширше чисте місце (маргінес) для редакційних заміток. Менших дописів і статей редакція нікому не повертає.

Петро Гірний, Дітройт, Міш. — Ніяких грецьких кольоній на Закарпатській Україні нема.

О. Олесь.

Колиж ця довга ніч, проклята ніч мине?
Коли розквітне сонце вогненне?
І я почую: „Слава! Перемога!"
І ляже килимом в мій край дорога?

***

Колиж народ, схвильований, як море,
Политу кровю землю переоре
І стане янголом з мечем холодним
Над волею, над скарбом всенароднім?!

29/VI. 1932.

Гі де Мопасан.

ОРЕНДАТОР

Барон Рене ді Треле сказав до мене:

— Чи не поїхав би ти зі мною на лови до моїх дібр Маренвіль? Я дуже рад би, щоби ти поїхав зі мною. Зрештою буду там сам один. Добитися до того села дужа тяжко, а нема там ніяких вигод, тому можу приймати найближчих приятелів.

Я згодився.

Ми поїхали в суботу, залізницею, нормандським шляхом. Ми висіли на стації Мо-амар. Барон Рене вказав на звичайний сільський візок, запряжений в полохливого коня, якого держав високий, сиволосий мужик, і сказав:

— Це, приятелю, наш екіпаж.

Селянин простягнув руку до свого пана, барон привитався дуже щиро та спитав:

— Щож там, дядьку Лебріман, що чувати?

— Все те саме, пане бароне.

Ми всіли до тієї скрині на двох величезних колесах, що дуже трясла. Молодий кінь відскочив на бік і став бігти чвалом, підкидаючи нас угору наче мячі.

Селянин разураз лагідно-одноманітно вспокоював:

— Помало, гнідий, помало!

Та гнідий не слухав.

Два мисливські пси, що були поза нами в скрині, піднялися та вітрили. Певно занюхали звірину.

Барон глядів сумно в далеку, широку нормандську рівнину, легко филясту.

— Люблю цю країну, чую, що я вріс тут корінем.

Після двогодинної їзди камінистими дорогами серед тієї зеленої, одностайної площі, візок скрутив на одно з тих подвір, тінистих від яблунь, і зупинився перед старим знищеним домом. Ждала там стара наймичка та хлопець. Він з рук орендатора взяв віжки та відвів коня до стайні.

Ми ввійшли в хату. Кухня закопчена, висока й обширна. Посудина, мосяжна та фаянсова, вилискувалася в відблисках ватри. Кіт спав на кріслі, а пес під столом. У повітрі чути було запах молока, яблок і диму, цей неозначений запах сільських хат, у яких чути запах землі, мурів, обстановки, давно порозливаних зуп, давнього прання, звірят і ріжних людей та річей; запах давно минулого.

Я вийшов розглянутися по подвірі. Було велике, повне старих яблунь, присадкуватих і покривлених, вкритих овочами, що поспадали теж довкола на траву. На подвірі так дуже пахло яблуками, як на півдні пахне цвітучими помаранчами.

Довкола подвіря росли буки чотирма рядами. Були такі високі, що в тім сірім світлі сумерку здавалося досягають хмар, а верховіття їх, у якому шелестів вечірній вітер, ворушилося та співало безконечну, сумну жалісну пісню.

Я вернувся в хату. Барон грів ноги та слухав, що орендатор оповідав про сільські справи. Говорив про нові подружжа, народини та випадки смерти, потім про знижку цін збіжа та молодняк худоби. Велярда (корова куплена у Вельс) мала теля в половині червня. Яблочник не дуже вдався минулого року. Морелеві дерева якось ниділи в усій околиці.

Пізніше сіли ми обідати. Добрий сільський обід, простий, обильний, їли ми довго, спокійно. Підчас обіду запримітив я якусь дивну приязнь між бароном і селянином.

На дворі буки безупину стогнали під напором північного вітру, а два наші пси, замкнені в стайні, скомліли та вили жалісливо. Вогонь догасав у високім коминку. Наймичка пішла спати. Небаром сказав теж дядько Лебріман:

— Коли пан барон позволять, то я також піду спати. Не люблю сидіти довго вечером.

Барон подав йому руку та сказав:

— Не перешкаджай собі, приятелю.

Він сказав це якось так щиро, тому я спитався, як селянин вийшов:

— Мусить бути для тебе дуже щирий той орендатор?

— Ще більше, приятелю. З тим чоловком лучить мене драма, стара драма, звичайнісенька, та дуже сумна. Зрештою, можу розповісти її тобі.

• • •

— Знаєш, що мій батько був кавалерійським полковником, а за чуру мав саме цього мого орендатора. Тоді він був іще молодий хлопець. Як батько виступив з війська, лишив його в себе за слугу. Мав він тоді сорок літ, а я був девять літ молодший від нього. Ми жили тоді в нашому замку в Вабрені біля Кодебеку ан Ко.

Мати мала тоді наймичку, одну з найгарніших дівчат, яку я колинебудь бачив: білявка, жива, інтелігентна, струнка та поворотна. Нераз я її поцілував у темному куті. Нічого більше. Присягаюся. Дівчина була чесна, а я шанував неньчину хату.

Аж тут давній ординанс мого батька, тепер старий орендатор, що ти його саме бачив, залюбився на смерть у тій дівчині. Не знав, що з ним діється.

Батько вічно говорив:

— Алеж, Іване, що з тобою? Може ти хорий?

— Ні, ні, пане бароне. Мені нічо, — відповідав він усе.

Та він чахнув з дня на день, а як услугував при столі, то розбивав тарілки та скло, бо все випадало йому з рук. Боялися, що то якась нервова недуга. Прикликали лікаря. Він щось натякав про висихання хребетного стрижня. Батько хотів віддати його до якогось заведення, де мав би постійну лікарську опіку, На цю вістку „хорий" признався батькові. Вибрав до того ранішню хвилину, як батько голився, та почав несміливо.

— Прошу пана барона...

— Що, хлопче?

— Бо знають пан барон, мені не треба ніяких ліків, лише...

— Ах! Тож чого?

— Оженитися!

Батько, здивований, відвернувся назаз:

— Кажеш... кажеш, гм?

— Оженитися? Себто, ти закохався, ти, дурню?

— Так, прошу пана барона.

Батько розсміявся так здорово, що мати озвалася з другої кімнати:

— Ґонтраме, що там сталося?

— Ходи сюди, Катерино.

А як мати ввійшла, розповів із сміхом, що його дурний льокай залюбився та хорий є з кохання.

Мати не сміялась, а спочутливо спиталася:

— Когож ти кохаєш, хлопче?

Він відповів без вагання:

— Людвику, прошу цані баронової.

Тоді мати сказала поважно:

— Попробуємо це полагодити якнайліпше.

Прикликали Людвику й мати стала її випитувати. Дівчина відповіла, що знає, що Іван закохався та кілька разів просив її, щоби вийшла за нього. Та вона його не хоче. Чому не хотіла, не сказала.

Минули два місяці. Ввесь той час мої батьки не перестали налягати на дівчину, щоби вийшла за Івана. Тому, що присягалася, що нікого не любить, то не могла подати поважної причини, чому не хоче Івана. Вкінці батько зломив її спротив, жертвуючи їй значну суму грошей. Молодятам віддали в оренду землю, на якій ми осьтут тепер. Вони покинули замок і три роки я їх зовсім не бачив.

Три роки пізніше я довідався, що Людвика померла на грудну недугу. Небаром потім померли мої батьки й так якось склалося, що я ще два роки не бачився з Іваном.

Аж тут одної осені під кінець жовтня прийшла мені охота полювати в тій взірцевій посілости. Орендатор впевняв, що там багато звірини.

І я прийшов одного дощового дня до того дому. Я остовпів, як побачив давнього ордонанса мого батька. Він був сивісенький, хоч не мав ще сорок пять літ.

Я запросив його до себе на обід. Ми сиділи при тім самім столі, що тепер. Дощ лив наче з цебра. Чути було, як вода з плюскотом об дах, стіни дому та шиби заливала подвіря. Мій пес вив у стайні, як ось тепер виють два наші замкнені пси.

Нараз, як наймичка вийшла з хати, щоби йти спати, орендатор озвався:

— Пане бароне...

— Що, Іване?

— Я хотів би панові щось сказати.

— Говоріть.

— Бо то щось, що мені не дає спокою.

— То кажіть.

— Чи пан барон пригадують собі Людвику, мою небіжку жінку?

— Певно, що пригадую собі.

— То вона поручила мені одну річ для пана.

— Яку?

— Одну... одну... як би тут сказати... я мав би щось виявити.

— Ах! Щож такого виявити?

— Правду сказати... я волів би не говорити того... та що вдієш, коли треба... Скажу лише те, що вона не вмерла на ніяку недугу, лише... лише наслідком гризоти... Це й усе, що я мав сказати.

— Як лише тут приїхала, стала нидіти й так змінилася, що за пів року не була вже подібна до себе. Так самісенько, як було зі мною, лише що тепер усе навпаки.

Я прикликав лікаря. Сказав, що хора на печінку, на таку, що зветься апатія. Я став купувати їй ріжні ліки, видав на це більше ніж триста франків. Та вона не хотіла заживати, не хотіла нічого. Все лише го-

МУЗЕЙ В. Б. УКРАЇНИ

Заснований перед сімома роками „Музей В. Б. України" в Празі, мав крім загальної цілі збирання памяток нашого відродження та революції, також і ближче, конкретніше завдання зберігання закордонних слідів української політичної і культурної діяльности, які тут за кордоном були засуджені на знищення. І треба сказати, що завдяки архівній діяльности Музею з одного, а повному розумінню ваги і значіння такої установи українським громадянством з другого боку, це ближче, конкретніше завдання Музею було майже цілком виповнене. За сім літ свого існування, Музей зібрав матеріяли, без яких не зможе обійтися ніодин історик цієї бурхливої доби на Україні. Досить згадати, що власністю Музею стали архіви українських закордонних місій (між іншими таких: Віденська, Паризька, Римська, Лондонська, Брюсельська), архів Українських Січових Стрільців, архів української галицької армії в Чехословаччині та майно з таборів українських полонених в Німеччині, в якому крім архівів діловодств та великих бібліотек є чимало предметів мистецького промислу, виробів полонених, часом великої мистецької вартости (особливо дереворізьби та ганчарські вироби). Ряд українських установ за кордоном став постійним жертводавцем Музею, як прим. Університет, Господарська Академія, Педагогічний Інститут імени Драгоманова, а інституції, які з бігом часу припиняли своє існування, здавали здебільшого всі свої архіви цілком до Музею. З чужинецьких установ, жертводавців Музею, належить згадати Чеський Військовий Ґеографічний Інститут, що подарував Музеєві неґативи ґеольогічних мап України, та Мистецько-Промислову Школу в Празі, яка передала йому праці молодого покійника скульптора Колядинського, великої мистецької вартости. Серед назагал багатих колекцій мистецьких Музею заслугують ще на увагу праці професорів і студентів Української Студії Плястичного Мистецтва у Празі та подивлювані чужинцями праці скульптора Шевчукевича з Минхену. Багато інтересних матеріялів має Музей і в комплетних архівах капелі Кошиця, ЦЕСУС'а і богато інших.

Проект друкувати ці матеріяли через сучасну кризу не міг бути виконаний. Вдалося Музееві зібрати і велику збірку української преси — понад 900 назв (між іншими комплети довоенної „Ради"). Інтересна є збірка у Музею річей, що належали визначним Українцям — наприклад відзнаки ґенерала Омелянович-Павленка, богато річей з хатньої обстановки Богдана Лепкого і т. д.

Ввесь цей для історії українського рісорджімента надзвичайно важний матеріял є зложений у трох кімнатах, що творять помешкання Музею та двох автомобілевих ґаражах і лише в незначній своїй частині може бути розсортований та приладжений до наукового використування. А через те, що потреба такого використування раз-у-раз більшає в звязку зі зростом інтересу до доби відтворення нашої державности, то вигідніше і більше приміщення являється найбільшою конечністю. Управа Музею зістала уповноважена подбати про власне велике помешкання, чи радше власний будинок. На перешкоді здійсненню цього проєкту стоїть брак коштів. Теперішнє помешкання Музею утримується на кошти п. К. Лисюка з Ню Йорку, завдяки щедрій допомозі котрого (350 дол. річно) Музей у великій мірі зміг розвинутись до свого теперішнього стану. Але це помешкання є вже замале.

Один раз Обєднання Українських Товариств в Америці прислало музееві 100 дол., а цього року пан і пані Макогін надіслали 50 долярів. Витрати на удержання Музею є мінімальні, бо персонал працює за дурно, так, що головні видатки ідуть на покриття коштів, звязаних з перевозом нових експонатів до Музею, але тим не менше зібратись на суму необхідну для здобуття нового мешкання являється без допомоги ширших кол громадянства немислимою річю. Особам, що бажали би ближче познайомитись з діяльністю Музею, радимо переглянути спеціяльний бюлетень „Вісти" Музею, що виходять наразі неперіодично.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Y.

З руху 11-го відділу О.Д.В.У.

Серця кров і любов, все
Тобі віддати в боротьбі —
за Україну!

Всюди, де тільки живе український нарід, де беться щире українське серце, завдяки зростові національної свідомости, котра являеться важним чинником в боротьбі за свою державу, громадянство сприяє визвольному рухові. Та для визвольного руху замало бундючности кличів і форм, а потрібно реальної праці, бо **долю українського народу вирішить тільки його власна сила.**

Тому не словами, а **ділами-жертвами сприяймо ідеї визволення й створення української самостійної держави,** як вірні сини поневоленої землі.

Після участи на II-му зїзді О.Д.В.У в Ню Йорку шановного делеґата з краю, пана Мельничука, стало замітне оживлення руху по відділах О.Д.В.У. Присутність делеґата додала нам більшого завзяття та інтензивної праці.

Все міцнішою традицією стає відсвяткування свят поляглих ґероїв, членів У. В. О., а рівнож і листопадових свят. Тому 11-тий відділ заявляє отсим свою моральну й матеріяльну поміч цим святам, коли прийде черга в Ню Йорку на їх улаштовання. Відділ також буде влаштовувати інші підприємства, а між ними й балі, з котрих дохід піде на визвольну акцію У.В.О. 11-тий відділ О. Д. В. У. вже тішиться прихильністю громадянства та морально-матеріяльною піддержкою, яку він здобув своєю чесною й невтомною працею. Тому вірить, що й далі громадянство Ню Йорку звolить піддержувати його працю, а тому й визвольні змагання на рідних землях.

Відділ не обмежується на влаштуванні підприємств для здобуття фондів на піддержання бойової акції в краю, але й провадить знайомлення громадянства з нашими цілями та старається приєднати в наші ряди свідомі національні елєменти.

Відділ 11-тий ОДВУ в Ню Йорку веде активно працю й мимо тяжкої „економічної" кризи спішить завжди на поміч Україні, зі щирими жертвами. Цього місяця наш відділ виасиґнував зі своєї каси 115 долярів, до чого члени доложили ще 10 дол., щоб було 125 дол., які вислано до краю з призначенням: 100 дол. на бойову акцію У.В.О, а 25 дол. на памятник Івана Франка у Львові.

Даючи хоч скромну, але щиру жертву, отсею дорогою кличемо й інші орґанізації відгукнутись на конечність потреб Рідної Землі та прийти їй зі щирими жертвами.

Управа відділу 11-го О.Д.В.У. в Ню Йорку: **Василь Дроботій,** предс.; **Олекса Луців,** секретар; **Павло Ленчук,** секр. рекорд.; **Мирон Сітницький,** секр. фін.

—o—

ГЕРКІМЕР, Н. Й.

Свято Вашинґтона.

День 21. липня останеться памятним днем для наших громадянок і громадян. У цей день відсвятковано в Геркімері 200-літню річницю народження першого президента Злучених Держав, Юрія Вашинґтона. На це велике торжество запросили Американці й нас, Українців, а зокрема „Драматичний Співацький Кружок", котрий виступив в народних строях зі своїми піснями під проводом діріґента о. В. Горохівського. Кружком проводить наш щирий Українець, предсідатель кружка, іспитований дяк С. Цєсля.

В день свята Українці вирушили з церковної салі під проводом нашого діяча, старого Лемка д. Д. Мерени, і М. Пухира. Попереду йшов 10-літній хлопець, П. Крачківський, у козацькім строю. Він ніс портрет Юрія Вашинґтона. На віддаль 3-х кроків маяв український „Тризуб", гарно вишитий на синьо-жовтім полотні з написом „Юкрейніен Нейшон". По боках були американські й українські прапори. На віддаль 2 кроків по прапорах 10-літня дівчина й 10-літний хлопець у національних строях несли таблицю, на котрій було вимальовано великими буквами: „Драматично-Співацький Кружок, під управою о. В. Горохівського". Дівчата були в народніх строях з вінками на головах. Виглядали вони як маків цвіт. Хлопці були у вишитих сорочках та в червоних штанах і в чоботах і виглядали як правдиві козакч.

З призначеного місця почалася парада (похід) всіх. Міський уряд відкликав старого Лемка, бо йому було припоручено брати участь у поході з міськими урядниками. Парада вирушила з ратуша. Наша група була на першому місці. На вулицях оплескам нашій групі не було кінця, коли вона переходила поміж людьми. Коли похід прийшов на означене місце, урядники свята попросили Українців відспівати пару пісень. Відспівано дві пісні, за що публика нагородила співаків гучними оплесками, а добр. Д. Мерена, М. Пухир, о. В. Горохівський і С. Цесля отримали в нагороду золоті медалі.

Подяка належиться також нашому молоденькому церковковному предсідателеви Бурчицькому, за його щиру працю на народнім полі.

Честь не тільки урядникам, але всім тим, що не жалували своїх трудів і своєю присутністю звеличали великого оборонця волі, Юрія Вашинґтона, й показали, що й наш поневолений нарід бажає волі та має право стати вільним нарівні з іншими народами.

Очевидець.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ВИЛКС БЕРРІ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє всіх своїх членів, що дня 7-го серпня відбудуться місячні збори, зараз по Сл. Божій, в гали церковній. Напоминається, щоби всі члени були присутні. — Іван Добуш, рек. секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорожська Січ, від. 388, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 7. серпня, точно в год. 1-ій попол., в У. Н. Домі, 4-та і Ворд ул. Члени, довгуючі за два місяці будуть суспендовані, коли не заплатять залеглости. Ті члени, котрі подались о позичку, повинні прийти на цей мітінґ. На цім мітінґу буде справа виміни грамот і інші важні справи. — Гр. Мисишин, предс.; Й. Брингілевич, кас.; С. Верещак, фін. секр.

Між ловцями.

— Раз в Індії йду я, бачу лежить через стежку величезний вуж окулярник. Я його по окулярах тростинкою, окуляри збилися, вуж збентежився та нічого не бачить. Я хап його в мішок...

— А я в Африці — каже другий ловець — стрінув льва, вистрілив, не вцілив, а то була вже остання куля! Лев кинувся до мене. Я довго не думав, встромив йому руку в пащу — вивернув льва на виворіт і він здох.

ПРАЦЯ.

Ой повіяв буйний вітер з зеленого гаю,
Послухайте, добрі люди, щось сказати маю.
Лиш хто хоче добре знати, хай уха нащурить;
Як учує біду нашу, то сам ся зажурить.
З неба блакитного сонце пече,
Працюють робітники, піт з них тече.
Невмите їх тіло, їх одіж брудна,
З тяжкої праці картина сумна.
Буркочуть машини, робота кипить,
Не можна спочити, бо форман не спить...
Скриплять на колесах широкі паси,
Не скоро минають робочі часи...
З повітрям мішаєсь і порох і дим,
Не мають робітники дихати чим.
І каменем туга на серці лежить,
У голові думка кружляє, тремтить.
А там десь, далеко від праці і мук,
Жиє-розкошує їх ситий павук
У чистих городах, в прекрасних садах,
Не знає він спеки і вольний як птах.
Морську прохолоду має цілий рік
І жиє без праці отой чоловік.

Павло Сеньків.

ворила:

— Це все непотрібне, мій бідний Іване. Мені нічого не є.

Та я бачив, що її таки щось гризе, а разздибав її, як плакала. Тоді вже я не знав, що робити, вже нічого не знав. Я став зносити їй чіпки, суконки, помади до волосся, ковтки. Нічого воно не помогло. Я знав уже, що вона вмре.

І одного вечора, якось при кінці листопада, коли від ранку ні на хвилину не встала з ліжка, сказала мені, щоби я пішов по священика. То я пішов.

Ледви священик прийшов, сказала мені:

Іване, я мушу висповідатися перед тобою. Слухай, Іване. Я тебе ніколи не зраджувала, ніколи. Ні перед шлюбом, ні по шлюбі. Отець парох може це потвердити, бо знає мою душу. Тому слухай, Іване, що я тобі скажу. Я не вмираю на ніяку недугу, лише з того, що не могла потішитися, що не була на замку... бо... бо я мала забагато приязни для пана барона Рене. Забагато приязни, розумієш, нічого більше крім приязни. Це мене вбило. Відколи я його не могла бачити, я чула, що вмру. Колиб я була бачила його, я була би жила. Колиб була його бачила й більше нічого. Я хочу, щоби ти сказав йому це, колись пізніше, як уже не буду жити. Ти йому це скажеш, Іване, присягни... присягни отцю парохові, що зробиш це. Це для мене буде розрадою, що колись довідається, що я тому померла... Присягни мені...

Я приобіцяв їй це, пане бароне. І я додержав слова, слова чесної людини.

* * *

Далебі, чи уявляєш собі, як я зворушився, коли в дощову ніч у тій понурій кухні слухав того нещасного чоловіка, якому я вбив жінку, хоч не знав того.

Я говорив лише шепотом:

— Мій бідний Іване, мій бідний Іване!

— Така то історія, пане бароне. Ніхто тому не винен, ні я... ні пан... Пропало.

Я взяв його за руки впоперек стола й розплакався.

— Може пан подивляться на гріб? — спитав за хвилинку.

Я притакнув головою, бо не міг промовити слова.

Встав, засвітив ліхтарню й ми оба вийшли в зливу, якої скісні каплі, скорі наче стріла, заломлювалися в проміннях ліхтарні.

Він відчинив двері і я побачив чорні деревляні хрести.

За хвилину зупинився перед марморною плитою, нахилив ліхтарню, щоби я міг відчитати напис, і сказав:

— То тут.

Я нахилився та перечитав:

„Людвика-Гортензія Маріне, жінка Івана-Франца Лебрінето, хлібороба. Була вірною жінкою. Боже, прийми її душу!"

Ми оба клячали на болоті при світлі ліхтарні, а я дивився, як дощ вдаряє об білий мармор, відскакує, плюскотить і чотирма берегами спливає із холодного, непромокального каменя. І я думав про серце тієї, що померла... Ох, бідне, бідне серце!

— — — — — — — — — —

Від тоді приїжджаю тут що року.. І не знаю чому, я все якийсь збентежений, начеб провинився супроти того чоловіка. А він усе поводиться, начеб мені простив.

Іван Ґончаров.

ХТО БОЖЕВІЛЬНИЙ

Три тижні після того, як мене приділили до київського ґарнізону, дістав я приказ відвезти нашого полковника до ґубернського заведення для божевільних. Заведення те було далеко, дванацять верств, і зовсім відокремлене від Києва. Полковник був біля Плевни ранений у голову та наслідком того нездужав на замрачення ума.

Тому, що я знав управителя заведення, забув я просити ґенерала, щоби видав мені повновласть. Ми їхали саньми. Подорож на свіжому повітрі була дуже помічна хорому. Він дуже розбалакався, говорив про це й те, допитувався мене кілька разів, як моє здоровля.

— Як побудеш там, — і вказав у далечінь, де видніло заведення — то воно напевно поможе тобі. З нервово хорими обходяться там дуже раціонально, дуже раціонально.

Закурив собі нову папіроску, віддмухував дим великими клубами у повітря та був такий веселий, начеб вибрався на прогульку. Що діялося в його хорій душі? Ґенерал говорив йому, що раціональне лікування його нервової недуги в санаторії скоро направить його нарушене здоровля. Одначе полковник знав дуже добре, що мета, до якої наближаємося, це заведення для божевільних. Відкіляж цей спокій, ця весела безжурність. А попри це ця дбайливість за моє здоровля. Та ці божевільні думки, що тепер навістили його хору душу, мали скоро вияснитися.

Як ми вїхали на подвіря заведення, полковник перший вискочив зі саней та ввійшов до дому, заки я дав приказ візникові. Як я станув на сходи, побачив, що він перешіптується дуже поважно з управителем заведення. Потім ми всі ввійшли до приватної лікарської кімнати. Там нас привитала шановна жінка у фіолетному чіпци з довгими кучерями, може сорок пять літня. Управитель представив її як свою сестру.

Марія Іванівна приладила нам чай, так гарно, як це вміє стара діва, яка ще не втратила надії й усміхалася дуже миленько, коли полковник став залицятися до неї. Нараз я запримітив, як полковник їй щось пошептав на вухо та як вона потім стривожено глянула на мене.

Як ми огрілися, я попросив управителя на розмову в чотири очі. Я сказав теж йому, чого я приїхав сюди.

— Мій бідний товариш — сказав я вкінці — гадаю, що його недуга не є невилічима?

Управитель глядів на мене допитливо, при цьому всміхався лагідно, ледви замітно.

— Сподіваюся, що й ви, як побудете тут, то воно вам поможе.

— Мені? Не розумію!

— Чи можу попросити? — і старався схопити мене за живчик.

— Що вам приходить на думку? Таж я не божевільний!

— Пан полковник каже, що ви божевільні. І чейже зрозумієте, що лише один з вас хорий та що я насамперед мушу це справдити. Не маєте ніякого письма?

— Ні, — сказав я. — Ґенерал певно думав, що ви зумієте розріжнити божевільного від здорового?

— Гм! — говорив дальше лікар. — Це дуже дивний припадок, який трапився мені за всю лікарську практику. Двох людей приїжджає до мого заведення й один про одного говорить, що він потребує моєї лікарської опіки. Зрештою на це є легкий спосіб, як видістатися з того сумніву.

— А саме?

— Пішлю кінного післанця до міста. А до того часу прошу вас остатися в отсій кімнаті.

Я сів на канапку та підсміхався з того, що мене стрінуло. Дорога мене змучила й за хвилину я заснув.

Коли я за годину пробудився, стояв управитель переді мною.

— Пане майоре, — сказав — прошу не гніватися.

— Алеж післанець не міг іще вернутися.

— Так, він іще не вернувся, одначе я вже знаю, що й як.

— Як то? — питаюся.

— Пан полковник сказав зовсім поважно моїй сестрі, що хоче оженитися з нею. Тепер уже знаю, що це він божевільний.

Переклав М. Н.

БУДЕМО ГОВОРИТИ З МЕШКАНЦЯМИ ІНШИХ ПЛАНЕТ.

Винахідника бездротного телеграфу Джуілемо Марконі спитали, чи можна буде при помочі радія навязувати взаємини з іншими планетами. На це сміле питання відповів славний винахідник:

— Тому, що вірю, що на інших планетах живуть інтелігентні істоти, подібні до людей, не можу зрозуміти, чому ми з ними не могли порозумітися при помочі Герцових филь!

На дальше питання, чи сподіваєтеся, що це можна буде осягнути за час, який досі минув від перших практичних спроб радія (себто за 30 літ*), відповів Марконі:

— Гадаю, що це могтимемо осягнути ще скорше. Самособою, не виключене, що це може статися також трохи пізніше.

Дальше вказав Марконі на дотеперішні осяги в ділянці тих досвідів і ще раз заявив, що вірить кріпко у можливість скорої радіотелеграфічної злуки з іншими планетами, бо теоретично це питання вже й тепер можна рішити.

*) Тому 30 літ Марконі, як 27-літній юнак стояв довгі години в морозну ніч на вершку гори в Новій Фундляндії та тужно ждав, аж відізветься йому сама буква „S". яку висилали в Англії. На основі попередніх спроб твердо він вірив, що переношування бездротних сигналів мусить колись удатися також на велику віддаль. При кінці листопада відплив з двома техніками з Ліверпулю, щоби з Новій Фундляндії зловити радіосигнал „S", висиланий нарочно для тієї цілі збудованою стацією в Пелдгі в Англії. 12. грудня була велика буря, всеж Марконі випустив змія, який підлетів до висоти 120 метрів, бо хотів спроби покінчити успішно ще перед Різдвом. Тогож дня в год. 12.30 вполудне почув нарешті у телефонічній слухавці умовлений знак, висиланий з Пельдгу в Корнвалії (в Англії). Його теорія тоді потвердилася в практичній спробі. Вже на Різдво міг докладно розповісти про цей досвід знакомим співробітникам і фаховцям.

На слідстві.

— Чому ви, горожанине, при арештуванню подали фальшиве назвище?

Батько й мати з молоду наказували мене: „Шануй своє добре імя!"

ГІРОГІТО — ЦІСАР ЯПОНІЇ.

Гірогіто — цісар країни Сходячого Сонця, не виконує влади на основі конституції. Володіє на основі дідичности престола. Японці вірять, що він походить у простій лінії від богині Сонця і своїх божих предків Камі, які володіли в Японії. Гірогіто не засів на престолі з божої ласки, бо він сам бог; ніяке право не сказало, що він має бути цісарем, бо сам він є втіленням права та висловником волі всієї держави. Стільки традицій та вірування Японії.

В 1868 р. цісар Меіджі постановив надати Японії конституцію, якої нарід від нього зовсім не домагався. Історія не знає японської революції, якої метою булоб повалити абсолютизм. Нарід бажав лише, щоби відібрати владу февдальним панам і віддати її вповні в мікадові руки. Отже лише з власної та невимушеної волі, а з порадою приятеля — князя Іто, цісар дав своїм горожанам конституцію. Вона не обмежувала прав і привілеїв престола. Японія дістала парляментарний устрій з двома палатами. Уряд відповідальний лише перед мікадом. Коли кабінет одержить у парляменті заяву недовіря — може уступити, одначе справа димісії залежить виключно від цісаря. Отже прерогативи парляменту обмежені та в нічому не обмежують справжньої влади престола.

Основою мікадового правління є клясична „Гсіяо Кін" або книга „Синівського пошанівку". Читаємо в ній: „Той, хто є в почестях, кориться батькам — позбувається зарозумілости", або „Той хто є в пониженні — а служить батькові й ненці — висвободжується з бажання бунту".

Нарід має великий пошанівок для Гірогіта, одначе не боїться його, бо „судді можуть карати, та завдяки цісареві справедливість усе побідить; державні мужі можуть накладати податки, одначе цісар не позволить на визиск; цісар боронить горожан перед надужиттями і він один може приказати їм, щоби воювали з ворогом рідного краю".

Гірогіто родився 25 квітня 1901 р. Він первородний син цісаря Йошігіто, який вступив на престіл 1912 р. і володів 14 літ. При кінці володіння Йошігіто тяжко занедужав і тоді проголосили Гірогіта регентом. Гірогіто та його брати Шішібу й Такамацу покінчили школу парів у Токіо. Там трактували його нарівні з іншими учнями, при строгій дисципліні. Від молодих літ цікавився китайською літературою, фотографією, фехтуванням, їздою верхом і руханкою. Одним із його учителів був адмірал Того, якому Японія завдячує побіду над Росією. Кажуть, що замолоду оповідав йому поміч: „Сонце та місяць нікому не відмовляють своїх ласк, світять для всіх однаково".

У 1921 р. Гірогіто шість місяців подорожував по Европі. Це вперше член володіючого дому покинув кордони Японії. В Англії запріязнився з князем Валії, на якім взорувався підчас виконування регенції. Зближався до народу, як ніодин із його попередників.

Йошігіто вмер 25 грудня 1926 р. Як Гірогіто вступив на престіл, прибрав імя Шова, що на основі китайської мови значить „світло та мир". Завдяки цьому, що пристає з народом, що любить спорт — полюбили його Японці, без різниці їх суспільного становища. Бо Японці, в противенстві до народів азійського континенту, люблять невибагливість, скромність і хвалять це, що їх цісар не любується в церемоніяльності.

Після того як вступив на престіл, Гірогіто рідше вдержує звязки з народом. Ніхто не може наблизитися до нього безпосередньо. Навіть члени кабінету звертаються до мікада за посередництвом найближчих дворян. Влада, дана йому предками, зовсім перемінила його спосіб життя. Встає в 6 год. рано, потім із цісаревою йде до „кімнати молитви" і там звертається до святая святих Ісе, щоби віддати честь Камі, а потім молиться до покійного свого батька. Після снідання читає часописи японські та закордонні. Багато часу займає йому слухання наукових викладів, які виголошують спеціялісти. Найбільше цікавиться географією, історією, зоольогією та ботанікою. Має навіть свою підручну „лябораторію".

Потім відбуваються авдієнції, підписування документів. Крім того військові переглядії. Саме підчас повороту з такого військового перегляду виконав Кореанець на Гірогіта невдалий бомбовий замах. В означених днях бере мікадо участь у релігійних церемоніях, як пошанування предків або молитви за успіхи японського народу. І хоч Японці щодо релігії є шінтоістами, буддійцями та християнами — цісар, як втілення бога, молиться за всіх.

Гірогіто досі не має сина, тому наслідником престола є князь Шішібу, його брат.

Суддя (до обвинуваченого): Чомуж ви, як обкрадали цю крамницю, не взяли грошей?

Обвинувачений: Ще й ви, пане судде, допікаєте мені за це?! Вже моя жінка досить нагопокалася за це на мене!

ЖАРТИ.

Розумний суддя.

Багатий Турок загубив гаманець з грішми. Оповістив, що хто знайшов його гроші, той дістане в нагороду половину грошей, як зверне йому згубу. Гаманець знайшов моряк. Прийшов до Турка, щоб йому віддати. Туркови жаль було віддавати половину своїх грошей, тому сказав, що в гаманці, крім грошей, був і дорогий діямант. „Віддай мені діямант — тоді дам тобі нагороду". Моряк впевняв, що ніякого діяманта не було. Довго сперечалися оба, вкінці пішли до судді. Суддя сказав на це: „Це ясне, що то не твій гаманець. Бож у твоїм був діямант, а моряк знайшов гаманець, у якому ніякого діяманта не було. Тому оповісти ще раз, що ти загубив гаманець з грішми і діямантом. Може зголоситься ще знахідник. Тиж — сказав суддя до моряка — сховай, що знайшов, і держи його в себе два місяці; колиж ніхто до того часу не зголоситься, то ті гроші будуть твої".

Притомність ума.

Божевільний втік крізь вікно заведення на дах. Дозорець побачив його та виліз за ним, щоби його зловити. Та божевільний був кремезний і сильний, схопив дозорця й каже:

— А тепер оба скочимо згори на діл!

— Чекайте! — скрикнув дозорець — це не є ніяка штука скакати згори наділ, а ось ми злізьмо наділ на хідник і відси вискочимо на дах!

Божевільний задумався, а потім згодився. Вони злізли на діл і тут божевільного звязала прислуга та відвела до келії.

„Залізний дрючок".

У Росії їхали залізницею два Жиди. Щоби їм вийшло дешевше, один згодився, щоби товариш сховав його в мішок і поклав під лавку.

Прийшов кондуктор:

— Ваш білет?

— Прошу! — каже Жид і подає один білет.

— А це що за мішок?

— То мій.

— Що в ньому?

— Залізний дрючок до ломання каміння в каміноломі.

Щоби переконатися, чи то правда, кондуктор штовхнув у мішок чобітом. З під лавки почулося: „Дзінь-дзінь!"

На почті.

— Перепрошую, чи нема тут на пост рестант листа під шифрою „В. Т."?

— Є, та цей лист лежить тут уже пів року!

— То нічого. Ті букви значать: „Вічно Твій".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ. (16)

В той час на фармі Тарзана життя йшло спокійно й нормально. Корак господарив і доглядав фарми. Він знав добре, як провадити господарство, а тому в відсутности Тарзана воно провадилося такcамо добре, як і при ньому. Час від часу Корак ходив у джунглі й брав з собою Золотого Льва. Він робив деякі вправи з ним, але боявся робити такі, експерименти, які робив Тарзан. Корак боявся розбудити звірячий інстинкт льва, жадобу крови.

Корак знав, що не справився тоді з Джадбаєю. Одного дня лейді Грейсток одержала з Англії каблеграму, яку їй приніс з найближчого телеграфічного офісу післанець-дикун. В каблеграмі тій повідомлялося, що батько лейді Грейсток тяжко хворий і просить її приїхати, щоб побачитися перед смертю. Лейді Грейсток пішла з Кораком, що вона поїде негайно, бо на поворот Тарзана годі чекати. Тарзан має перебувати в джунглях ще з три тижні.

Корак поїхав провожати матір до найближчого селища Найробі. Подорож забрала йому кілька днів. Опіку над львом він лишив чорним. Одного разу чорні забули замкнути двері в клітці після того, як нагодували льва. Це використав лев і вискочив з клітки, ніким незамічений. Дуже швидко він опинився в джунглях, а Вазірі навіть не думали його шукати. Вони всі боялися його, бо вважали, що цей Нума є царем царів джунглів.

Тої самої ночі, коли Джадбая втік у джунглі, Тарзан надибав табор незнайомих йому людей, котрих слідом він ішов. Він примостився на дереві недалеко них і почав їм придивлятися та прислухуватися до їх розмов. Вони не бачили його й не підозрівали, що їх підглядає людина. Тарзан бачив всіх трох мужчин, що сиділи довкола багаття. Він звернув свою увагу на того, що був з чорненькими вусами. Крім того почув голос жінки, якої він не бачив.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".